

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย
Suan Sunandha Academic & Research Review

ปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต

ปิติ นาถะภักดี¹, ณรงค์ กุลนิตะ², นภัสรณ์ สุพัฒน์อัญพร³

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

Email: maiyeanton@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การแก้ไขปัญหาและการระงับข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการยุติธรรมโดยการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมในรูปแบบศาลชำนาญพิเศษขึ้นมาสำหรับการพิจารณาคดีด้านสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการเฉพาะจึงเป็นทางออกของสังคมไทย งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี คดีสิ่งแวดล้อม และการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต 2) อิทธิพลของปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ คือบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในชั้นศาล ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 300 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 คน คัดเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในชั้นศาล ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดภูเก็ต เห็นด้วยกับปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี คดีสิ่งแวดล้อม และการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต ในระดับมากถึงมากที่สุด 2) พบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ความทับซ้อนกันของอำนาจศาล การขาดเอกภาพ และขาดความชัดเจนในเรื่องมาตรฐานของกฎหมายจะทำให้มีปัญหาในการพิจารณาคดีของศาล ดังนั้น การจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมขึ้นมาเป็นการเฉพาะทำนองเดียวกับศาลชำนาญพิเศษจะทำให้การพิพากษาพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในศาลคดีสิ่งแวดล้อมมีความถูกต้อง เที่ยงธรรม มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

คำสำคัญ : ปัญหาสิ่งแวดล้อม, กฎหมายที่เกี่ยวข้อง, กระบวนการพิจารณาคดี, คดีสิ่งแวดล้อม, การจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย
Suan Sunandha Academic & Research Review

Environmental Problem, Laws, Consideration, and Environmental Case Affecting the Establishment of the Environmental Court in Phuket Province.

Peeti Nathapakti ¹, Narong Kulnides ², Napatsorn Supatanyaporn ³

Doctor of Philosophy Program Suan Sunandha Rajabhat University^{1,2,3}

Email: maiyeanton@gmail.com

Abstract

Environmental problems are becoming more and more violent. Solving environmental problems and resolving disputes with the judicial process by establishing an environmental court in the form of a special court for environmental judicial should be considered. This research aimed to study: 1) environmental problems, related laws, judicial process, environmental cases, and the establishment of Phuket environmental court; 2) environmental problems, related laws, judicial process and environmental lawsuits which affect the establishment of Phuket environmental court. The sample in quantitative research was a person who was involved in environmental litigation in court involving 300 people in Phuket. Using the stratified sampling method was used according to the proportion of personnel involved in environmental litigation. The sample size used 20 times the observed variable. Data were collected with questionnaires and analysis used the structural equation model. Qualitative research used selective select in-depth interviews from 10 experts from agencies involved in environmental judicial problems. Data analysis was conducted by content analysis. The results were as follows: 1) persons involved in environmental litigation in court agree with environmental issues, laws related to the judicial process, environmental case, and the establishment of Phuket environmental court at a high to the highest level; 2) the structural equation model found that the establishment of an environmental court depended on environmental problems, related laws, judicial process, and environmental lawsuits. Environmental cases depended on environmental problems, related laws, and the judicial process. The judicial process depended on environmental problems and related laws. Therefore, setting up an environmental court would make the judgment of the environmental case in the environmental court to be accurate, fair, effective, and beneficial to people.

Keywords: environmental problem, laws, consideration, environmental case, environmental court establishment.

บทนำ

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาของโลกและเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทยในปัจจุบันทำให้มนุษย์ละเลยการดูแลเรื่องการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมความเสียหายทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนในเรื่องปัญหาสุขภาพอนามัยและความไม่ปลอดภัยในชีวิตและร่างกายในลักษณะต่าง ๆ สำหรับความเสียหายที่เกิดแก่สภาพธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมนั้น นับวันจะเห็นได้ชัดเจนขึ้น ทั้งความเสียหายที่เกิดแก่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ด้วย ทั้งก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมไทยมาตลอด โดยที่กลไกในกระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่ ไม่อาจเข้ามาจัดการความขัดแย้งเหล่านี้ เพราะหลายกรณีข้อพิพาทมิได้ถูกระงับโดยองค์กรที่มีความเหมาะสม ทำให้ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นว่าความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมมีอยู่จริง

ในหลายประเทศมีการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมในรูปแบบศาลชำนาญพิเศษรวมถึงมีการจัดทำกฎหมายจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมและวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ ตัวอย่างเช่นศาลที่ดินและสิ่งแวดล้อม มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ออสเตรเลีย มีเขตอำนาจทั้งคดีแพ่ง คดีอาญา และคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการวางผังเมืองและสิ่งแวดล้อม การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ ศาลดังกล่าวมีเขตอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยครอบคลุมทั้งข้อพิพาทจากการกระทำทางปกครอง ที่มีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในเชิงบริหารและเชิงเนื้อหา รวมไปถึงความรับผิดทางแพ่งที่เป็นเรื่องการฟ้องบังคับให้มีการดำเนินการตามกฎหมาย หรือศาล คดีสิ่งแวดล้อมสวีเดน มีการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมภูมิภาคเป็นศาลชั้นต้น 5 แห่ง คำตัดสินศาลคดีสิ่งแวดล้อมชั้นต้นสามารถอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ด้านสิ่งแวดล้อมได้ โดยกรณีที่เป็นการอุทธรณ์คำตัดสินคณะกรรมการภูมิภาคหรือท้องถิ่นให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นที่สุด แต่สำหรับคดีที่เริ่มต้นพิจารณาในศาลคดีสิ่งแวดล้อมชั้นต้นจะต้องอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุด หรือศาลคดีสิ่งแวดล้อมประเทศจีน มีอำนาจพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในมลภาวะทางน้ำ ทางอากาศ ทางบก แร่ธาตุและทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในส่วนแพ่งและอาญา คดีแพ่ง และคดีปกครอง

เมื่อมองปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับประเทศไทยแล้ว นับว่าจะมีสถานการณ์ที่รุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และทางออกของสังคมไทยประการหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการระงับข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการยุติธรรม โดยการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมในรูปแบบศาลชำนาญพิเศษขึ้นมาสำหรับการพิจารณาคดีด้านสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการเฉพาะ โดยให้มีโครงสร้างและระบบพิจารณาคดีในลักษณะ “การให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ”(one stop service) เพื่อให้มีระบบศาลและกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับคดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีมาตรฐานและแนวทางที่ชัดเจน ตามหลักสากล สามารถเป็นรากฐานให้กับ การพัฒนากระบวนการยุติธรรมต่อไปในอนาคต จากความเป็นมาที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบของการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ตโดยเฉพาะ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดเดียวที่มีสภาพเป็นเกาะตั้งอยู่ในทะเลอันดามัน อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย ซึ่งจากกิจกรรมการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่หนาแน่นตลอดทั้งปี รวมถึงกิจกรรมของมนุษย์รูปแบบต่าง ๆ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรงและโดยอ้อม ทำให้สิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาพเสียหายและสามารถฟื้นตัวได้น้อยมาก หรือไม่สามารฟื้นตัวได้เลยในบางพื้นที่ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษารูปแบบของการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ เพื่อที่จะได้ผลการศึกษาที่สามารถนำไปสู่การวางแผนและการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ให้มีการป้องกันบรรเทาปัญหา และบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

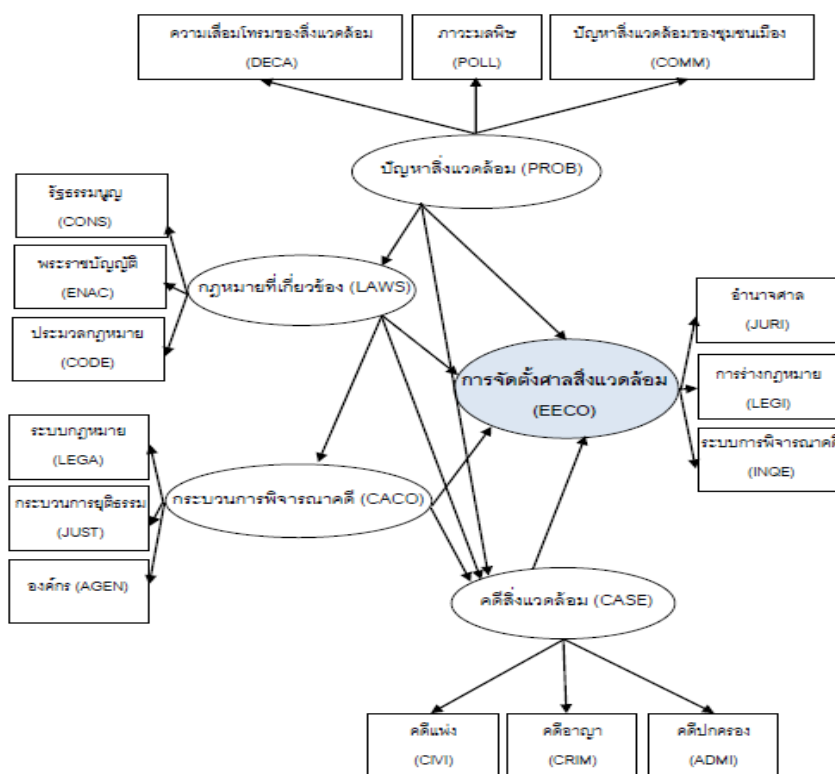
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี คดีสิ่งแวดล้อม และการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ มีรูปแบบการวิจัยแบบผสานวิธี ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต อันได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานตำรวจ และนายความ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดภูเก็ตสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลสำคัญผู้บริหารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาปัญหาสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ของปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี คดีสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้พิจารณาตัวแปรต้น (independent variables) ได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี คดีสิ่งแวดล้อม และตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ การจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละตัวแปรมีตัวแปรประจักษ์ ดังนี้ 1) ปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลเสียต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ ประกอบด้วย 3 ตัวแปรคือ ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ภาวะมลพิษ และปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนเมือง 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีขอบเขตพื้นฐานรองรับการกำหนดนโยบายและอำนาจหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการกำหนดระบบการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมดุล เป็นธรรม รวมถึงการจัดการเพื่อป้องกันและแก้ไขเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนายั่งยืน ประกอบด้วย 3 ตัวแปรคือ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และประมวลกฎหมาย 3) กระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องภายในขั้นตอนการดำเนินการคดีต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ดีของวิธีพิจารณา ซึ่งได้แก่ความยุติธรรมและความรวดเร็ว ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ ระบบกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และองค์กร 4) คดีสิ่งแวดล้อม เป็นคดีที่มีข้อพิพาทจากการกระทำที่ละเมิดกฎหมายหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งประกอบด้วยหลัก 5 ประการคือ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสาธารณสมบัติของประชาชน ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ใช้เวลาในการแสดงผลความเสียหาย ใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในการพิสูจน์ความเสียหาย และต้องมีมาตรการแก้ไขเยียวยาที่ทันต่อสถานการณ์ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ คดีแพ่ง คดีอาญา และคดีปกครอง 5) การจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาหลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาระบบประชาธิปไตยทางสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อให้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกันเกิดประโยชน์สูงสุดในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ อำนาจศาล การร่างกฎหมาย ระบบการพิจารณาคดี

จากการกำหนดกรอบแนวความคิดที่ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มากขึ้น กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีส่วนทำให้การแก้ไขปัญหาและการระงับข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการยุติธรรมโดยการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมในรูปแบบศาลชั้นอุทธรณ์ขึ้นมาสำหรับการพิจารณาคดีด้านสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการเฉพาะสามารถกำหนดเป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้ 1) การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อม 2) คดีสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้องและกระบวนการพิจารณาคดี 3) กระบวนการพิจารณาคดีขึ้นอยู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อม และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อม

วิธีศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods) โดยใช้แนวทางวิจัยเชิงปริมาณนำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัยในเชิงปริมาณ คือ บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในชั้นศาล ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดภูเก็ต 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานตำรวจ ทนายความในจังหวัดภูเก็ตทั้งหมด รวมจำนวน 1,773 คน การคำนวณกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียด ครบถ้วน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) ควรกำหนดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 เท่าของตัวแปรในโมเดล (สุภมาส อังคุโชติ และคณะ, 2554) ซึ่งจากกรอบแนวคิด ผู้ศึกษากำหนดตัวแปรไว้ 15 ตัวแปร ดังนั้น 20 เท่าของ 15 ตัวแปร จึงเท่ากับกลุ่มตัวอย่าง 300 ตัวอย่าง สำหรับกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยในเชิงคุณภาพ คือ กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรผู้มีประสบการณ์และดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 10 ราย โดยใช้เหตุผล หรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นเกณฑ์ในการเลือกตัวอย่างของ แมกซ์เวล (ณรงค์ กุลนิเทศ และ สุดาวรรณ สมใจ, 2558, หน้า 129) เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถาม (questionnaire) โดยใช้ระดับความเห็นแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) มีเกณฑ์การให้คะแนน

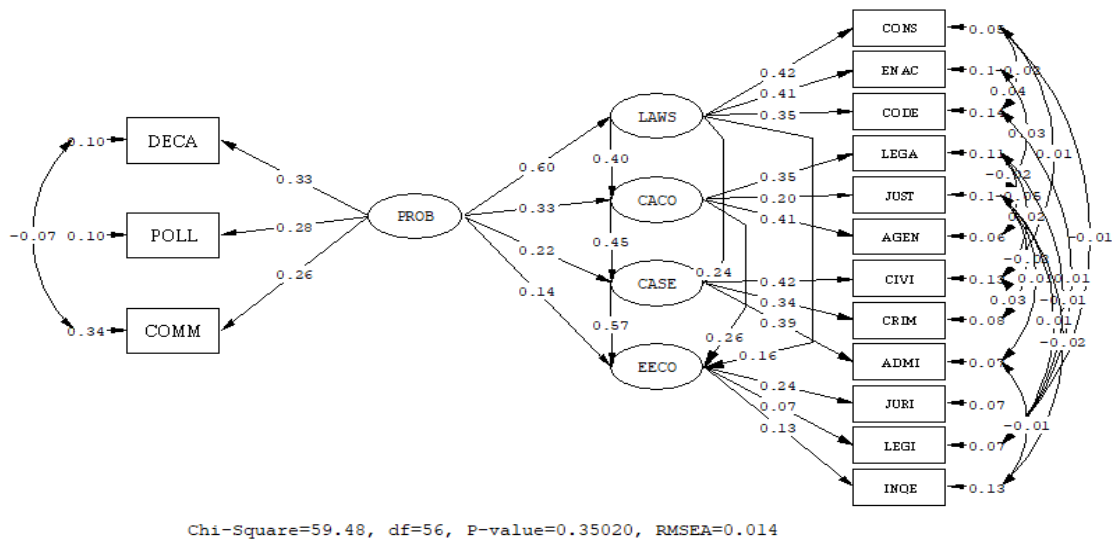
5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วยมาตรวัดตัวแปรประจักษ์ ทุกตัวตามกรอบแนวความคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและทดสอบความถูกต้องในเนื้อหา (content Validity) ความเชื่อถือได้ (reliability) ความเที่ยงตรง (validity) ของเนื้อหาโดยประเมินความสอดคล้อง (IOC) รวมถึงความใช้ได้ทางปฏิบัติ (practicality) และนำไปทดลองใช้ (Try Out) ก่อนจัดเก็บข้อมูลและนำไปใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (structural equation model, SEM) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ ด้วยโปรแกรม LISREL เพื่อหาระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเอกสาร การทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ซึ่งเป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งหมด แล้วนำมาเสนอเชิงบูรณาการสนับสนุนผลการวิเคราะห์จากการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง ปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี คดีสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต โดยแยกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี คดีสิ่งแวดล้อม และการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม จังหวัดภูเก็ต จากการศึกษาระดับความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างของตัวแปรแฝง และตัวแปรประจักษ์แต่ละตัวอันได้แก่ 1) ปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ประกอบด้วย ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ภาวะมลพิษ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมือง 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และประมวลกฎหมาย 3) กระบวนการพิจารณาคดี ประกอบด้วย ระบบกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และองค์กร 4) คดีสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย คดีแพ่ง คดีอาญา และ คดีปกครอง 5) การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย อำนาจศาล การร่างกฎหมาย และ ระบบการพิจารณาคดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีการกระจายของข้อมูลอยู่ในระดับที่เหมาะสม และมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทางทิศเดียวกัน

2. อิทธิพลของปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประจักษ์เป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามด้วยค่าสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ความสัมพันธ์ของตัวแปรประจักษ์ทั้งหมด 105 คู่ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและเป็นความสัมพันธ์ทางบวก ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ (structural model) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายใน โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของตัวแปรหลักที่ระบุไว้ในแบบจำลองมาตรวัด ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน โดยยึดหลักการทดสอบเพื่อการพัฒนาแบบจำลอง (Model generation-MG) โดยมีการปรับแบบจำลอง และคำนึงถึงเหตุผลเชิงทฤษฎี และพิจารณาจากคำแนะนำในการปรับพารามิเตอร์ในโมเดลด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices: MI) จนกระทั่งค่าดัชนีความกลมกลืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จนได้แบบจำลองทางเลือกที่มีความเหมาะสม และเลือกใช้แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ (structural model) ตามแบบจำลองทางเลือกในการวิเคราะห์ผล ดังนี้

ภาพ 2 แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์แบบทางเลือก

จากภาพแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์แบบทางเลือกใช้อธิบายความสัมพันธ์ของสมการมาตรวัดโดยอธิบายเส้นทางความสัมพันธ์ของสมการมาตรวัด(measurement equations) ของตัวแปรประจักษ์แต่ละตัว ดังนี้

1. เส้นทางความสัมพันธ์ของสมการรูปแบบมาตรวัดตัวแปรแฝงปัญหาสิ่งแวดล้อม(PROB) กับตัวแปรประจักษ์ พบว่า ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ภาวะมลพิษ และปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมือง มีความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 53, 44 และ 17 ตามลำดับ
2. เส้นทางความสัมพันธ์ของสมการรูปแบบมาตรวัดตัวแปรแฝงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (LAWS) กับตัวแปรประจักษ์ พบว่า รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และประมวลกฎหมาย มีความสำคัญกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 78, 57 และ 47 ตามลำดับ
3. เส้นทางความสัมพันธ์ของสมการรูปแบบมาตรวัดตัวแปรแฝงกระบวนการพิจารณาคดี (CACO) กับตัวแปรประจักษ์ พบว่า ระบบกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และองค์กรมีความสำคัญกับกระบวนการพิจารณาคดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 54, 20 และ 75 ตามลำดับ
4. เส้นทางความสัมพันธ์ของสมการรูปแบบมาตรวัดตัวแปรแฝงคดีสิ่งแวดล้อม (CASE) กับตัวแปรประจักษ์ พบว่า คดีแพ่ง คดีอาญา และคดีปกครอง มีความสำคัญกับคดีสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 58, 58 และ 68 ตามลำดับ
5. เส้นทางความสัมพันธ์ของสมการ รูปแบบมาตรวัดตัวแปรแฝงการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม (EECO) ตัวแปรประจักษ์ พบว่า อำนาจศาล การร่างกฎหมาย และระบบการพิจารณาคดี มีความสำคัญกับการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 44, 7 และ 12 ตามลำดับ

นอกจากนั้นแบบจำลองทางเลือกสามารถอธิบายเส้นทางความสัมพันธ์จากสมการพยากรณ์ได้จากเส้นทางความสัมพันธ์ของสมการลดรูป (reduced form equations) เพื่อแสดงให้เห็นอิทธิพลของตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายใน พบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลคดีสิ่งแวดล้อม ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการพิจารณาคดี มีอิทธิพล

กับคดีสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคดีสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลกับการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม อย่างไรบ้าง

ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์รวม ความสัมพันธ์ทางตรง และความสัมพันธ์ทางอ้อมของแบบจำลองทางเลือกพบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อม (PROB) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (LAWS) มากที่สุดเท่ากับ 0.60 รองลงมาคือ ส่งผลทางตรงกับกระบวนการพิจารณาคดี (CACO) การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม (EECO) และคดีสิ่งแวดล้อม (CASE) เท่ากับ 0.33, 0.22 และ 0.14 ตามลำดับ และส่งผลทางอ้อมกับการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม (EECO) คดีสิ่งแวดล้อม (CASE) และกระบวนการพิจารณาคดี (CACO) เท่ากับ 0.59, 0.40 และ 0.24 ตามลำดับ ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (LAWS) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการพิจารณาคดี (CACO) มากที่สุดเท่ากับ 0.40 รองลงมาคือ ส่งผลทางตรงกับคดีสิ่งแวดล้อม (CASE) เท่ากับ 0.24 และส่งผลทางอ้อมกับ การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม (EECO) เท่ากับ 0.16 สำหรับกระบวนการพิจารณาคดี (CACO) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับคดีสิ่งแวดล้อม (CASE) มากที่สุดเท่ากับ 0.45 รองลงมาคือ ส่งผลทางตรงกับการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม (EECO) เท่ากับ 0.26 นอกจากนั้นพบว่าคดีสิ่งแวดล้อม (CASE) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม (EECO) มากที่สุด เท่ากับ 0.57

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รายงานข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ และโมเดลสมการโครงสร้าง 4 ข้อ ตามลำดับต่อไปนี้

1. ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ ข้อ 1 ระดับของ ปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี คดีสิ่งแวดล้อม และการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในตัวแปรประจักษ์ที่เกี่ยวข้องทุกตัวอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดมีการกระจายของข้อมูลอยู่ในระดับที่เหมาะสม และสอดคล้องไปในทางทิศเดียวกัน

2. ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ ข้อ 2 อิทธิพลของปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ตดังนี้

2.1 การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิจารณาคดี และคดีสิ่งแวดล้อม ในทิศทางเดียวกันซึ่งเป็นไปตามโมเดลสมการโครงสร้างที่ตั้งไว้

2.2 คดีสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการพิจารณาคดี ในทิศทางเดียวกันซึ่งเป็นไปตามโมเดลสมการโครงสร้างที่ตั้งไว้

2.3 กระบวนการพิจารณาคดี ขึ้นอยู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อม และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามโมเดลสมการโครงสร้างที่ตั้งไว้

2.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ขึ้นอยู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามโมเดลสมการโครงสร้างที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างที่เกิดขึ้น พบว่า ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่แสดงถึงความสอดคล้องของแบบจำลองและข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีมาตรฐานอยู่ในระดับดีมาก

สรุปและอภิปรายผล

ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ภาวะมลพิษ และปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และแนวคิดของ ศุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์ (2547) และ อุดมศักดิ์ สินธิพงศ์ (2554) ที่ได้อธิบายสาเหตุของปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด

ของ ดุสิต ขาวเหลือง (2548) ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อมนุษย์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผนวกกับความต้องการด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้มนุษย์ต้องแสวงหาวิธีการนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาตอบสนองให้พอเพียง จนอาจขาดความตระหนักในผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทำให้เกิดภาวะวิกฤติทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อะคิโมโต (Akimoto, 2003) เกี่ยวกับภาวะมลพิษ ในปัจจุบัน เริ่มกลายเป็นปัญหาหลักระดับโลกที่ส่งผลกระทบเกิดในวงกว้าง และ สอดคล้องกับทฤษฎีการอนามัยโลก (World Health Organization: WHO, 1998) ได้ระบุไว้ว่า มลพิษทางอากาศส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์และสัตว์ ทำความเสียหายต่อพืชและดิน ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และประมวลกฎหมาย มีความสำคัญกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และแนวคิดของวินัย เรืองศรี (2550) และอุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์ (2554) ที่ได้ให้ความหมายและจำแนกกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ไว้เป็น 2 กลุ่มคือ (1) กลุ่มกฎหมายมหาชน ได้แก่ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ (2) กลุ่มกฎหมายเอกชน ได้แก่ กฎหมายละเมิดและกฎหมายลักษณะทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สอดคล้องกับแนวคิดของ โชคชัยบุตรครุฑ (2550) ทั้งนี้สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, พงษ์เดช วานิชิตติกุล และคณะ (2547) ได้กล่าวไว้ในแนวทางเดียวกันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมว่ามีมากมายหลายฉบับ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มกฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติและกลุ่มกฎหมายสิ่งแวดล้อม ด้านมลพิษ และ กลุ่มกฎหมาย สิ่งแวดล้อมด้านมลพิษ ระบบกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และองค์กร มีความสำคัญกับ กระบวนการพิจารณาคดี อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และแนวคิดของ การ์ด วัลลา (Khandwalla, 1997) สก็อต (Scott, 1992) ฮอลล์ (Hall, 1999) และروبบินส์ (Robbins, 1990) อ้างอิงใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2559) ที่มีแนวคิดในแนวเดียวกันว่าคุณสมบัติที่สำคัญและทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพสูง ได้แก่ การมีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง การจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ กฎระเบียบ การดำเนินงาน การควบคุมและเทคนิค การสื่อสารอย่างเป็นทางการ ความชำนาญเฉพาะด้าน และการจัดแบ่งงาน การจ้างผู้ที่มีทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับ การจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาคดี ตามที่ คณะกรรมาธิการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2558) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างหน้าที่การทำงานของบุคลากร ในการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2559) ระบุเกี่ยวกับระบบกฎหมายไว้ว่า ประเทศไทยมีการพัฒนามาอย่างยาวนาน โดยไทยได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายที่ใช้ประมวลกฎหมาย (civil law system) และระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law system) กฎหมายส่วนใหญ่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาโดยองค์กรนิติบัญญัติ ส่วนกฎหมายที่ถูกตราโดยองค์กรอื่นนอกจากองค์กรนิติบัญญัติ ถือเป็นข้อยกเว้นหลักทั่วไปเท่านั้น สอดคล้องกับ แนวคิดของวรรณชัย บุญบำรุง (2543) ที่กล่าวเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องภายในขั้นตอนการดำเนินการคดีต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ดีของวิธีพิจารณา ซึ่งได้แก่ ความยุติธรรมและความรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่ กมลทิพย์ คติการ (2549) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมาย รวมถึงการดำเนินการเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน คดีแพ่ง คดีอาญาและคดีปกครอง มีความสำคัญกับคดีสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และแนวคิดของ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2548) ที่กล่าวไว้เกี่ยวกับ องค์ประกอบของคดีสิ่งแวดล้อม 5 ประการ ได้แก่ ประการที่ 1 ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสาธารณสมบัติของประชาชน ประการที่ 2 มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ประการที่ 3 ต้องใช้เวลาในการแสดงผลความเสียหาย ประการที่ 4 ต้องใช้พยานผู้เชี่ยวชาญในการพิสูจน์ความเสียหาย และประการสุดท้ายต้องมีมาตรการแก้ไขเยียวยาที่ทันต่อสถานการณ์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ ชวลิกานต์ เกราะแก้ว และกัลยา ตันศิริ (2557) ที่ว่า คดีสิ่งแวดล้อมนี้ยังมีปัญหาในการที่จะชี้ชัดว่าใครเป็นผู้ก่อหรือกระทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ส่วนภาระการพิสูจน์มีความยุ่งยากและ สลับซับซ้อนมากกว่าคดีละเมิด

อำนาจศาล การร่างกฎหมาย และระบบการพิจารณาคดี มีความสำคัญกับการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และแนวคิดของคณะกรรมการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2558) ที่ได้กล่าวถึงการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมให้เป็น ศาลชำนาญพิเศษโดยมีหลักการและเหตุผล คือ 1) เพื่อพัฒนาหลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อม (environmental rule of law) 2) เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยทางสิ่งแวดล้อม (environmental democracy) 3) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ Rio Declaration ขององค์การสหประชาชาติ ที่เน้นย้ำเรื่องบทบาทของศาลกับการสร้างหลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาแบบยั่งยืน (role of court and the sustainability principle) 4) เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบศาลสิ่งแวดล้อม (environmental court) และวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม (environmental procedure) ในต่างประเทศ 5) เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างเป็นระบบอย่างเบ็ดเสร็จ 6) เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์สูงสุดในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน 7) เพื่อให้มีระบบการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีเอกภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน 8) ในปัจจุบันทั้งสองศาลมีปริมาณคดีสิ่งแวดล้อมอยู่มากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น หากระบบศาลปกติที่มีอยู่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างครบถ้วน การจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษจึงมีความเหมาะสม และ 9) การมีศาลพิเศษเพียงศาลเดียวจะทำให้มีเจ้าภาพในการพัฒนาระบบยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุนทรียา เหมือนพะวงศ์ (2559) ที่กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบัน การดำเนินการทางกฎหมายของคดีด้านสิ่งแวดล้อมยังมีความทับซ้อนกันอยู่ ไม่เป็นเอกภาพ และขาดความชัดเจนในเรื่องมาตรฐานของกฎหมาย เนื่องจากมีศาลหลายศาลดูแล ทำให้ระบบของคดีสิ่งแวดล้อมไม่เป็นเอกภาพ ส่งผลให้ปัญหาไม่ถูกแก้ไขอย่างเป็นระบบ ไม่มีบรรทัดฐาน ซึ่งข้อเสนอหนึ่งในการจัดระบบที่ควรได้รับการตอบรับมากที่สุดคือ การตั้ง 'ศาลสิ่งแวดล้อม' ขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เพื่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกันในเรื่องสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อค้นพบข้อที่ 1 พบว่าในการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมในจังหวัดภูเก็ตนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นปัจจัยแรกคือ ปริมาณและความซับซ้อนของคดีสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวงกว้างกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน กระทั่งต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัด

ข้อเสนอแนะ งานวิจัยนี้จะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษา ป้องกัน และเยียวยาต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านกระบวนการยุติธรรมในการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมอันจะนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดและความเสียหายกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่ได้รับผลกระทบนั้น ทั้งนี้ อำนาจของศาลคดีสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ตอาจครอบคลุมไปยังจังหวัดพื้นที่ใกล้เคียงที่เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะเดียวกัน

ข้อค้นพบข้อที่ 2 พบว่าความซับซ้อนของคดีสิ่งแวดล้อมนั้น เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในรูปแบบใหม่ ๆ ประกอบกับเทคโนโลยีใหม่ที่สามารถทำลายสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อวงกว้าง ประกอบกับความไม่ตระหนักของการได้รับโทษจากการกระทำความผิด ทั้งกระบวนการพิจารณาคดีที่มีองค์กรเกี่ยวข้องในการทำหน้าที่จับกุม การสืบสวนหาข้อเท็จจริงไปจนถึงกระบวนการพิพากษาคดีนั้น ยังขาดเอกภาพในการวินิจฉัยและยังมีความทับซ้อนกันอยู่ การจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมในรูปแบบของศาลชำนาญพิเศษจึงอาจเป็นแนวทางที่จะช่วยลดความรุนแรงปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น เพื่อให้ทันต่อการป้องกัน การแก้ไขและการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย

ข้อเสนอแนะ งานวิจัยนี้จะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน นำไปประกอบการพิจารณารูปแบบนโยบายและแนวทางการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม ให้สามารถตอบสนองและสนับสนุนการป้องกัน การเยียวยา และการลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างทันการและมีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์ข้อค้นพบสภาพของตัวแปร พบว่าคดีสิ่งแวดล้อมมีค่าสถิติที่แสดงความสัมพันธ์กับการจัดตั้งศาลในระดับที่สูงกว่าปัจจัยอื่น ๆ สามารถสะท้อนให้เห็นว่า คดีสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนที่อาจต้องเกี่ยวข้องกับทั้งคดีแพ่ง คดีอาญา และคดีปกครอง กล่าวคือ คดีสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับกระบวนการพิจารณาคดีและปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ขึ้นกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ขึ้นอยู่กับปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงขึ้น คดีความสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กระบวนการพิจารณาคดีที่มีหลายขั้นตอนซับซ้อนและใช้ระยะเวลาในการพิจารณา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ยังอาจไม่ครอบคลุมการกระทำความผิดในรูปแบบใหม่ ๆ จึงเป็นปัจจัยหลักสำคัญอันจะนำไปสู่การจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อม

จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาข้างต้นสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมในการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมได้ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมนำไปใช้เป็นแนวทางจัดระบบโครงสร้างองค์กรให้มีความเป็นเอกภาพในความรับผิดชอบการพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดี และลงโทษผู้กระทำความผิด รวมทั้งพิจารณารูปแบบของกระบวนการพิจารณาคดีให้ได้รับความยุติธรรม กระชับและทันการต่อการลงโทษผู้กระทำความผิด รวมถึงการเยียวยาต่อความเสียหายของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น และเพิ่มเติมกฎหมายหรือบทลงโทษผู้กระทำความผิดให้ครอบคลุมความเสียหายในรูปแบบใหม่

2) หน่วยงานรัฐอื่น ๆ และองค์กรภาคเอกชนรวมทั้งผู้ประกอบการต่าง ๆ นำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางสร้างศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนและคนในองค์กรได้ทราบและตระหนักถึงผลกระทบจากการทำลายสิ่งแวดล้อมและบทลงโทษต่าง ๆ แก่ผู้กระทำความผิด ทั้งหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลและป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมควรเพิ่มความเข้มงวดในการรักษามาตรการในการควบคุมกิจกรรมอันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดตั้งศาลคดีสิ่งแวดล้อมเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต และแนวความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก และใช้ข้อมูลจากระดับบริหารในเชิงคุณภาพมาสนับสนุน จึงควรส่งเสริมให้มีการวิจัยในเรื่องนี้ในพื้นที่อื่น ๆ กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ด้วย

Reference

- Akimoto, H. (2003). **Global air quality and pollution**, Science, 302. pp. 1716 – 1719.
- Augsuchote, S. , Vititwanna, S. And Pinyopanuwat, R. (2008). **Statistical analysis for social Research Foreign and Behavioral Sciences:Technical LISREL**. Printing. (3rd ed.). Bangkok: programs
- Brimblecombe, P. (1999). Chapter 2: Air Pollution and Health History. In S. T. Holgate, J. M.Samet, H. L.Koren & R. L. Maynard (Eds.), **Air Pollution and Health** (pp. 5–21). San Diego: Academic Press.
- Chokechai Burthkurt.ณ(2007).ณ**Laws for the conservation of natural resources and the environment**. <http://school.obec.go.th/s004/p03.ppt>.
- Chu Chen, I., Ullas, H., Cheng, H.C., & Shang, S.Y. (2007). Methane and carbon dioxide emissions from closed landfill in Taiwan [Electronic version]. **Journal of Chemosphere**, 70 (2008). pp. 1484–1491.
- Dusit Kaolueang (2005). “**Alternative : The environmental crisis: The effects of modernization without development**” Journalism, (16th ed). November 2004 – March 2005. pp. 1-18.
- Hall, R., (1993). **Organizations: Structure, Processes, and Outcomes**, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Khandwalla, P.N. (1997) **Tha Design of Organization**, New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Kulnides, N. and Somjai S. (2015). **Advanced Research Methodology and Design**. (2nd ed). Bangkok:Master print Samsean
- Likert, Rensis (1932) **A Technique for the Measurement of Attitudes**. Archives of Psychology 140 : 1-55.
- Robbines, S.P., (1990). **Organization Theory: Structure, Design, and Applications**, 3rd ed. Englewood Cliff, NJ: Prentice-Hall.
- Scott, W.R. (1992). “Technology and Structure: An Organizational-Level Perspective” in P.S. Goodman, L.s. Sproull, and Associates. (eds.) **Technology and Organizations** San Francisco: Jossey- Bass Publishers.
- Sunee Mullikamal (2005). “ **Environmental case Analysis,**” Ramkhamhaeng Research Journa , , 8th ed (May – August ,2005). pp. 1-15.
- Udomsak Sinthipon .(2010). “ **The Constitution of Thailand and Environmental Quality Protectio,**” **Executive Journal**. (pp. 87-95) Research and Creative Activity Support Office Bangkok University.
- Yamane Taro, (1967). Statistics, **An Introductory Analysis**, 2nd Ed., New York : Harper and Row.